

ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet

Esz­tétika MA sillabusz

a felvehető előadások és szemináriumok ismertetője
irodalomjegyzékkel

2017-2018-2. félév

BMA-ESZD-210:8 Papp Zoltán: Az esztétika alapproblémái 3.

Az esztétika alapproblémái előadás

Időpont: kedd 16:00-17:30 MUK 42.

A félév első felében a politika és művészet viszonyára vonatkozó, történetileg igencsak sokféle elképzelések közül vizsgálunk néhány paradigmátikus és nagy hatású álláspontot Platónról Benjaminon át Rancière-ig. A kurzus második felében pedig egyes – kortárs vagy közelmúltbeli – művészeti mozgalmak, illetve akciók konkrét példáin vesszük szemügyre, hogy a művészet hogyan képes, vagy épp nem képes politikai célkitűzések szolgálatába állni. Az olvasandó szövegeket az első órán adom meg.

BMA-ESZD-220.07 Teller Katalin: Bevezetés a műértelmezésbe 3.

Nagyváros és pályaudvar gyakorlat

Időpont: péntek 12:30-14:00 MUK 42.

A szemináriumon – átfogó elméleti és történeti bevezetőt követően – európai nagyvárosok pályaudvarainak fikciós és nem fikcionalizált, szöveges és képi megjelenítéseit vizsgáljuk. Külön figyelmet fordítunk a tranzitorikus tér kapcsán megfogalmazott álláspontokra, és arra, hogy ezek mennyiben igazolhatók irodalmi szövegek, illetve a vizuális kultúra néhány példája alapján.

Az értékelés az órai munka, egy vitaindító kiselőadás és egy műelemző szemináriumi dolgozat alapján történik.

Kötelező olvasmányok:

Walter Benjamin: Berlini gyermekkor a századforduló táján. In: uő: Cím: Egyirányú utca. Berlini gyermekkor a századforduló táján (1938ff.). Budapest: Atlantisz 2005, 93–183.

Bereményi Géza: Kelet-nyugati pályaudvar. Három időjárásjelentés, ahogyan azt Cseh Tamás előadta az 1979., 1982. és 1992-es években. Budapest: T-Twins 1993.

Venyegyikt Jerofejev: Moszkva – Petuski (1973, több kiadás)

Körmendi Ferenc: Ind. 7.15 Via Bodenbach. Budapest: Athenaeum 1932.

Móricz Zsigmond: Koporsók a pályaudvaron (1915, több kiadás) és névtelen sajtóriportok Budapestről 1916-ból, valamint 1920–22-ből

Andrej Platonov: Visszatérés (1945). In: uő: Éjszakai küldetés. Budapest: Európa 1967, 189–215.

Émile Zola: Állat az emberben (1890, több kiadás)

Képi megjelenítések:

Claude Monet festményei a La gare Saint-Lazare motívumaival

Walter Ruttmann: Berlin – Die Sinfonie der Großstadt

Szakirodalmi olvasmányok:

Vittoria Borsò: Transitorische Räume. In: Jörg Dünne – Andreas Mahler (szerk.): Handbuch Literatur & Raum. Berlin, Boston: De Gruyter 2015, 259–271.

James Clifford: Notes on Travel and Theory. In: Inscriptions 5 (1989), <http://ccs.ihr.ucsc.edu/inscriptions/volume-5/>

Kai van Eikels: A gyülekezésen túl. Kollektív cselekvés – mozgásban: Ligna.Rádióbalett. In: Czirák Ádám (szerk.): Kortárs táncelméletek. Budapest: Kijárat 2013, 239–275.

Vilém Flusser: A város: hullámvölgy a képözönben. In: Pannonhalmi Szemle, 2 (2004), 19–23., <http://www.artpool.hu/Flusser/varos.html>

Edward W. Soja: (2008): Thirdspace. Toward a New Consciousness of Space and Spatiality.

In: Karin Ikas – Gerhard Wagner (szerk.): Communicating in the Third Space. London: Routledge 2008, 49–61.

BMA-ESZD-350.09 Sajó Sándor: Esztétikatörténet 5.

Kivétel és szabály előadás

Időpont: szerda 12.30-14.00 MUK 42

Alighanem joggal állíthatjuk, hogy az emberi tapasztalat többé-kevésbé rendezett, azaz bizonyos szabályok érvényesülnek benne, melyekről általában azt feltételezzük, hogy ki is olvashatóak belőle. Ugyanakkor az is magától értetődőnek tűnik, hogy időről időre előfordulnak kivételek, azaz olyan mozzanatok, amelyek nem sorolhatóak szabály alá.

A félév során a szabály (törvény, norma, fogalom, általános, stb.) és a kivétel összefüggését vizsgáljuk, különféle területeken: az ismeretelméletben (az észlelés mint fogalmak szerinti tagolás; van-e szabály arra, hogy mikor melyik szabályt kell követni), az etikában (lehet-e kivétel az erkölcsi törvény alól ill. lehetséges-e univerzális erkölcsi törvény), az esztétikában (a zseni, aki új szabályt ad), a politikában (a törvény feletti és a törvényen kívüli).

Az olvasmányok között szerepel: Kant, Kierkegaard, Nietzsche, Kafka, Schmitt, Wittgenstein, Elias, Bauman, Agamben.

BMA-ESZD-350.10 Somlyó Bálint: Esztétikatörténet 5.

Deleuze: Proust előadás

Időpont: csütörtök 10:45-12:15 -132

A kurzus tárgya egészen egyszerűen Deleuze Proust-könyvének közös elolvasása és megbeszélése. A célja pedig kettős. A nyilvánvaló cél a megismerkedés egy kivételesen izgalmas 20. századi filozófus egészen sajátos művészetértelmezésével: Deleuze megítélésem szerint alternatív filozófiai lehetőségként tekint Proust regényére, ennek megfelelően értelmezése bizonyos fokig eminensen filozófiai írás, nem pedig műelemzés, még kevésbé mondjuk irodalomtörténeti vállalkozás. Egyben lehetséges bevezetésnek is tekinthető bizonyos deleuze-i problémákba. A kevésbé nyilvánvaló, mintegy következményes cél pedig némi kedvcsinálás Proust tapasztalataim szerint mostanság nem túlzottan népszerű regényéhez. Nyilvánvaló ugyanis, hogy csak akkor lehet érdemben Deleuze-t olvasni, ha közben magát a regényt is ismerjük, legalábbis valamennyire. (Tekintve a mű terjedelmét nem gondolok feltétlenül az összes kötet elolvasására, inkább szabad tallózásra.)

Részletes program megadásának nem látom értelmét, egyszerűen fejezetről fejezetre haladunk majd, elképzelésem szerint referátumokkal tarkított szemináriumi beszélgetések formájában. Erőnktől és időnktől függően szóba kerülhetnek más deleuze szövegek is, elsősorban a Bacon-könyv, amely a szervek nélküli test kategóriájával közvetlenül is kapcsolatba hozható a Proust-könyv egyébként

utólagos zárófejezetével, valamint a Kafka-könyv és a frissen magyarul megjelent Mi a filozófia is.

A kurzus teljesítése szóbeli beszámolóval vagy a szöveg valamely problémájáról készített szemináriumi dolgozattal lehetséges – részleteket az első órán beszélünk meg.

BMA-ESZD-351.08 Pálfalusi Zsolt: Esztétikatörténet 5.

Fenomenológia és esztétika gyakorlat

Időpont: csütörtök 16:00-17:30 MUK -132.

A kurzus során Heidegger Műalkotás eredetével és hozzákapcsolódóan a Fenomén és mű tanulmánykötet válogatásának szisztematikus feldolgozására vállalkozunk. Annak a kérdésnek járunk utána, létezik-e valóban „fenomenológiai esztétika”, miféle filozófiai hagyomány keretei között vert gyökeret és kik legismertebb képviselői.

A kurzus teljesítésének feltétele félév közben referátumok vállalása.

BMA-ESZD-360:16 Papp Zoltán: Kortárs művészetelméletek

Mi (a) művészet? Kortárs angolszász válaszok előadás

Időpont: kedd 17:45-19:15 MUK 42.

A kurzus a művészet/műalkotás definíciójának-definiálhatóságának problémáját vizsgálja az utóbbi évtizedek vonatkozó angolszász esztétikai elméletei tükrében. Szó lesz a magát a definiálhatóságot illető pro és kontra érvekről (Weitz, Mandelbaum), a művészetvilág-konceptióról (Danto), az intézményi elméletről (Dickie), a történeti narrációról (Levinson, Carroll), valamint a klaszterelméletről (Gaut). A pontos tematikát és az olvasandó szövegek listáját az első órán adom meg.

BMA-ESZD-360.09 Bacsó Béla: Kortárs művészetelméletek

Derrida és a művészetek előadás

Időpont: kedd 09:00-10:30 MUK 42.

A dekonstrukció és/vagy posztstrukturalista gondolati irányt kívánom bemutatni, speciális viszonyát a műalkotásokhoz. Derrida művein keresztül vizsgáljuk ennek a lényeges az írást előnyben részesítő olvasatnak a jelentőségét. Derrida egyik utolsó könyvében (*Der ununterbrochene Dialog* Suhrkamp 2004.) beszámolt a hermeneutikához való megváltozott viszonyáról is.

Megnézzük azokat a szövegeket, amelyek megvilágítják a dekonstrukció "előtörténetét", Derrida fenomenológia olvasatát és Nietzsche értelmezését, Freudhoz való viszonyát.

Valamint olyan exempláris műveivel is megismerkedünk, mint a Celan, a Kafka olvasat, vagy éppen a vakság ábrázolását elemző kép-olvasata.

Olyan szerzők munkáira is kitekintünk, akik eredeti módon tárták fel a dekonstruktív szövegelemzés rejtett összefüggéseit (de Man, Culler, Frank, Hamacher, Gasché).

Olvasandó irodalom:

Derrida: *A hang és a fenomén* Kijárat 2013.

Derrida: *Grammatológia* Typotex 2014. I. rész 7-115.o.
Derrida: Éperons. Nietzsche stílusa in. *Athenaeum* 1992 I./3.
Derrida: Sibolet (részlet) in. *Enigma* 1994/3.
Derrida - *Mémoires* Jászöveg kiadó 1998.
Derrida-Bennington – Jacques Derrida (részlet) in. *Testes könyvek II.* Ictus kiadó 1997.
S. Gearhart – Filozófia az irodalom előtt... in. *Paul de Man „retorikája”* Gondolat-Pompeji 2004. 77. skk.o.
Paul de Man – A temporalitás retorikája in. *Az irodalom elméletei I.* Jelenkor 1996. 5-61.o.

ajánlott:

Culler - *Dekonstrukció* Gond/Osiris 1997.

Gasché - *Deconstruction as Criticism* in. *Inventions of Difference* Harvard U.P. 1995. jstor-on elérhető!

BMA-ESZD-361.05 Darida Veronika: Kortárs művészetelméletek

Bábesztétikák gyakorlat

Időpont: szerda 14:15-15:45 MUK 42.

A kurzus során azt vizsgáljuk, hogy a 20. században, a legkülönbözőbb művészeti ágakban (színház, képzőművészet, irodalom, film) hogyan jelent meg a báb alakja. Vagyis végig az emberalak-automata-báb hármasságában mozgunk, azt kutatva, hogy mikor melyik és miért jelent alternatívát, melyik válhat a másik helyettesévé vagy hasonmásává.

Az órák tematikája a hallgatók kutatásához is igazodik, ezért a tematikát, az első órán, közösen határozzuk meg.

BMA-ESZD-370.10 Bartha Judit: Ágazati esztétikák

20. századi szövegelméletek előadás

Időpont: kedd 14:15-15:45 MUK 42.

A félév során vizsgálandó 20–21. századi rövid elméleti szövegek önreflexív módon a szöveg kérdését helyezik a középpontba hermeneutikai, recepcióesztétikai, posztstrukturalista, dekonstruktív, pszichoanalitikus, posztkoloniális, feminista stb. módszerekkel, esztétika és irodalomtudomány határvonalán.

A teljesítés feltétele: szóbeli vizsga vagy írásbeli dolgozat.

BMA-ESZD-371.08 Nemes Z. Márió: Ágazati esztétikák

Nem-humanista szubjektumformák a kortárs költészetben gyakorlat

Időpont: hétfő 16:00-17:30 MUK 42.

Ezen a kurzuson a kortárs költészet egyik jellegzetes tendenciájával, az ún. posztthumán lírával foglalkozunk. Ennek során történeti és elméleti szempontból próbáljuk feltérképezni a kortárs költészeti mezőt, hogy minél pontosabban meghatározhassuk azt a poétikai átalakulást, amely a humánideológiai lebontása mentén próbál újfajta antropológiai pozíciókat kidolgozni a lírai gyakorlatban. Mindezek miatt nagy jelentőséggel bír majd a félév során a neoavangárd líratechnikák magyar recepciójának a kérdése is, melyet Oravecz Imre, Tandori Dezső és Marno János szövegein keresztül fogunk megvizsgálni. A kortárs költészet

mellett a poszthumán esztétika általános kérdéseibe is betekintést nyerhetnek a kurzus hallgatói. Hívószavak: **animal studies, kiborg-költészet, antropocén, transzgresszió, pszeudo-személyesség.**

BMA-ESZD-371.09 Nemes Z. Márió: Ágazati esztétikák

H. P. Lovecraft kortárs értelmezései II. gyakorlat

Időpont: hétfő 14:15-15:45 MUK 42.

H. P. Lovecraft a XX. századi spekulatív fikció egyik klasszikusa. Hatása a horror, a fantasy és a science-fiction műfajtörténete és a kortárs populáris kultúra szempontjából szinte felmérhetetlen. Az utóbbi évtizedekben ugyanakkor elindult egy újfajta kultúraelméleti Lovecraft-olvasás is, hiszen a „kozmosz horror” génusza a különböző posztstrukturalista, poszthumanista és spekulatív realista gondolkodók számára is fontos vonatkoztatási ponttá lépett elő. A kurzus során ezt a kortárs Lovecraft-recepciót fogjuk áttekinteni, vagyis megpróbáljuk a szerző klasszikus műveit egy kifejezetten unortodox perspektívából értelmezni. Hívószavak: **Weird fiction, poszthumán gótika, kozmosz horror, nem-antropocentrikus vitalitás.**

Válogatás a kurzus tervezett irodalmából:

H. P. Lovecraft: Az örület hegyei, ford. Sóvágó Katalin, in: H. P. Lovecraft összes művei I., Valhalla Páholy, Budapest, 2001, 73-161.

H. P. Lovecraft: Cthulhu hívása, ford. Kornya Zsolt, in: H. P. Lovecraft összes művei III. Szukits Könyvkiadó, 2005, 173-204.

Thomas Ligotti: The Conspiracy Against the Human Race, Hippocampus Press, 2010. 21
Graham Harman: Weird realism: Lovecraft and Philosophy, Zero Books, 2012.

Mark Fisher: The Weird and the Eerie, Repeater Books, 2016.

Michel Houellebecq: H. P. Lovecraft: Against the World, Against Life, 1991.

BMA-ESZD-410.15 Darida Veronika-Takács Ádám: Szakkollégium

Mi a valóság? előadás

Időpont: kedd 17:30-19:00 MUK 251.

A Filozófiai Kollégium (FilKo) által szervezett szakszeminárium.

BMA-ESZD-410.16 Teller Katalin: Szakkollégium

Karl Rosenkranz ” Ästhetik des Hässlichen” című művének

fordítása előadás

Időpont: csütörtök 17:45-19:15 MUK MUK 47.

A szemináriumom Rosenkranz számtalanszor idézett, de magyar fordításban még nem elérhető művének magyarra való átültetésével foglalkozunk az írás kontextusának feltérképezésével együtt.